המסר החשוב של פורים: אל תשתחוו!

מאת: ירדנה סלייטר
מרץ 13, 2022

כולנו יודעים שאסור להשתחוות בפני פסלים או דמות כלשהי, אז למה אנחנו משתחווים ליצר הרע?

אחד השיעורים המאלפים שפורים מלמד אותנו, ושאני מאוד אוהבת ומתחברת אליו, הוא – שמרדכי מסרב להשתחוות להמן הרשע – "לא יכרע ולא ישתחווה" ואפילו עושה את זה בהפגנתיות, למרות שכולם כן השתחוו בפניו ולמרות שחכמי ישראל באותם ימים הזהירו את מרדכי שהדבר מהווה סכנה חמורה על עם ישראל (ילקוט שמעוני).

בעוד שהיו שטענו כי ההשתחוות בפני המן מותרת כי שהרי להשתחוות לאדם במעמד בכיר כזה לא אסורה על פי ההלכה, מרדכי בחן קצת יותר לעומק את המצב והגיע למסקנה אחרת משלהם. הוא הסיק שהשתחוות להמן

היא עבודת אלילים לכל דבר, עבירה שבגינה אדם צריך למות ולא לעבור אותה, כמו שכתוב "ייהרג ובל יעבור" (סנהדרין לד ע"א).

אולי גם זה יעניין אתכם:

יום מלא בדברים נפלאים

שבעה הרגלים להתחבר באמת עם אנשים

דברים שאני אוהבת

כמובן שהגמרא (מגילה יב, א) מסכימה עם הנימוקים של מרדכי, ומייחסת את גזירת השמד של העם היהודי באותו דור בגלל ההשתחוות ל'דמות'. רש"י בעצם מסביר שזה היה חטא שבנוי משני חלקים. הגזרה ניתנה למעשה עוד בדורו של נבוכדנצר כשהיהודים השתחוו לו. עשרות שנים לאחר מכן, כאשר הם שוב השתחוו לדמות – המן הרשע, הקב"ה חתם את עונשם על שתי הפעמים הללו.

אבל רק מרדכי עמד על דעתו מול כל שאר היהודים שהשתחוו להמן, למרות שחכמי הדור הזהירו אותו שלא להתעמת עם הרשע הזה. עכשיו, דמיינו לעצמכם את זה קורה היום! רשות תורנית אחת מנוגדת למה שכל שאר העם היהודי ורשויות התורה אומרים ועושים. מי ישמע לרשות התורנית הבודדת הזאת? מפחיד לחשוב על זה. אבל זה מה שמרדכי עשה!

בעוד שאחרים טענו שההשתחוות להמן מותרת, מרדכי בחן קצת יותר לעומק את המצב והגיע למסקנה אחרת משלהם.

אז הנקודה שלי בעצם?

אני רוצה להסתכל על עניין ההשתחוות בפרספקטיבה כלליות יותר. ולמה אני מתכוונת? ברור לכולם שאסור לנו להשתחוות בפני שום פסל או דמות כלשהי. אבל מה לגבי היצר הרע? למה אנחנו משתחווים ליצר הרע? ומה עם להשתחוות למשהו שאתה מרגיש עמוק בתוכך שהוא לא בסדר? או בגלל שכולם משתחווים לו? כי כשאנחנו משתחווים זה אומר, מבחינה מסוימת, שאנחנו מסכימים לדבר.

דוגמה? בבקשה. פעם, כשהבן שלנו היה בן 4 הבנו שהגננת הייתה מתבטאת בצורה מילולית לא נעימה, והיו גם שאמרו שהיא אפילו הפחידה את הילדים בגן. מיד התקשרנו להנהלה וביקשנו לפטר את הגננת. התשובה הייתה שאנחנו צודקים לגבי הדרישה שלנו, אבל הם יכולים לפטר את הגננת רק בסוף השנה. עד אז, הילדים יצטרכו להישאר עוד חמישה חודשים עם הגננת הזו.

היינו מבוהלים ומתוסכלים מההחלטה של ההנהלה, אבל למרבה הפלא, ואני מתביישת להודות בכך, לא ראינו אפשרות אחרת אלא להשאיר את הילד בגן. האומנם? הרי יכולנו להשאיר אותו בבית, למצוא גן אחר… למה לא חשבנו על זה?

ואתם יודעים מה? זה מקרה של להשתחוות לנסיבות רעות מאוד, כמו גם ללא אופציות אחרות לכאורה במקום לעשות את הדבר הנכון – רצון השם: להשתמש במוח שלנו כדי להעריך את המצב שהיה צריך להיעצר מיד ובכל מחיר, לנסות לפתור את העניין בצורה אחרת ולא בסוג של שתיקה או הסכמה, וכמובן להגן על הילד.

דוגמה נוספת. יש לי חברות שלפני עשרים שנים הילדים שלהן חוו בריונות. לא משנה מה ההורים עשו, הדבר הזה לא פסק והמצב לא השתפר כלל. הם ניסו לדבר עם כל מי שאפשר בבית הספר מספר פעמים, לקבל טיפול לילד, לחפש בית ספר אחר… ושום דבר לא עבד. הילד שלהם המשיך לחוות בריונות. בסופו של דבר, הם השאירו אותו במצב הזה בטענה שהם עשו הכל ואין עוד מה לעשות.

מה עם להשתחוות בפני נסיבות מאוד רעות ?

אין מה לעשות ? נכון , זה היה לפני עשרים שנה . בריונות של פעם לא הייתה מוכרת כמו היום עם הרשתות החברתיות והתקשורת והכוח שאפשר להפעיל דרכן על הבריונים למיניהם . אבל בכל זאת , למה לא עלה בדעתן לחלץ את הילד מהמצב הפוגעני והמתמשך הזה בכל מחיר ? איזו סיבה יכולה להיות מספיק טובה לתת לילד להמשיך לחוות את ההתעללות הזאת ? אל תגידו עבודה , כי אי אפשר להשאיר את הילד בבית … שוב , השלמה עם מצב קשה בגלל הקושי למצוא את האלטרנטיבה המתאימה . העניין הוא , האם אנחנו חושבים שבורא עולם חושב שזה בסדר ?

חומר למחשבה .

ואגב , הדוגמאות הן רבות ולא רק מפעם : אני מכירה לא מעט נשים עם בעיות בריאות מתמשכות וחמורות , או שהמשקל שלהן לא תקין – בין אם מועט ובין אם עודף . ולטענתן , אין להן זמן להכין ארוחות בריאות יותר , לנוח קצת יותר ולהתאמן בגלל לוח הזמנים העמוס שלהן – בית , ילדים ועבודה . אז הן משלימות עם המצב ומאפשרות לבריאות שלהן להידרדר במדרון חלקלק שאחר ישלמו עליו מחיר לא פשוט .

ושוב , בגלל העבודה ? על מה בדיוק אנחנו חושבים ? מה יותר חשוב